

Les 2 - Lezen en lezers

Inleiding

Vorige les heb je kennis gemaakt met de functie van websites en hun opbouw. Nu willen we kijken naar een specifiek onderdeel van websites: de tekst. Als je op een website komt ben je nog niet waar je zijn moet. Je moet eerst doorklikken of je zoektermen specifieker maken. Uiteindelijk kom je op de pagina waar de informatie staat die je nodig hebt. Deze informatie staat er vaak als tekst. De menu's en links zijn losse woorden of beknopte zinnen maar de uiteindelijke informatie wordt gevormd door de tekst.

Hoe zorg je er nu voor dat de tekst die jij schrijft goed op de lezer overkomt? En hoe zorg je ervoor dat de lezer het leuk vindt om te lezen, of dat er in staat wat de lezer zoekt?

Opdracht: Ken je zelf manieren om een tekst aantrekkelijk te maken voor de lezer? Denk bijvoorbeeld aan de manier waarop je een opstel of een werkstuk begint.

Korte en lange zinnen

De meeste mensen vinden het niet prettig om veel tekst te moeten lezen vanaf een computerscherm. Het is ook slecht voor je ogen om elke dag heel lang naar een scherm te kijken. Daarom mogen kinderen van hun ouders vaak niet al te lang achter de computer of voor de televisie zitten.

Zo is het ook met informatie op websites. Mensen willen graag snel iets te weten komen en het is niet handig als je dan een enorme lap tekst voor je kiezen krijgt. Daarom moet je webteksten kort houden. Dit betekent dus dat niet alleen de tekst kort moet zijn, maar ook de zinnen zelf. Een heel ingewikkelde zin is vaak ook lang en leest daarom niet prettig. Doordat je het van het scherm af moet lezen wordt het nog moeilijker. Let er ook op dat je niet teveel moeilijke woorden gebruikt.

Als je bijvoorbeeld op zoek bent naar informatie over een ziekte en het wordt alleen in medische termen uitgelegd is het moeilijk om te begrijpen wat de ziekte precies doet met je lichaam. Dan heb je te maken met teveel vakjargon. Het kan ook zo zijn dat de tekst veel te lange zinnen bevat met allemaal bijzinnen zodat je de draad van het verhaal kwijt raakt.

Spelling en grammatica

Niets is vervelender dan wanneer een zin verkeerd geschreven is. Dit kan te maken hebben met spelling, maar ook met grammatica. Als er iets niet klopt ergert de lezer zich snel en dat wil je natuurlijk niet hebben. Het is niet alleen vervelend, maar het kan ook zijn dat de lezer de informatie niet meer serieus neemt of het verkeerd opvat. De zinnen moeten dus gewoon kloppen.

Ambigüiteit

Een moeilijk woord voor dubbelzinnigheid: ambigüiteit. Een zin is ambigu als hij op twee verschillende manieren kan worden opgevat. Bijvoorbeeld de volgende (gezien op de website van een gemeente, afdeling burgerzaken): *De aanvraag van een paspoort neemt vijf werkdagen in beslag.*

Hier wordt bedoeld dat het vijf dagen duurt voordat je paspoort klaar is, vanaf het moment dat je er één hebt aangevraagd. Maar letterlijk staat er dat je vijf dagen aan de balie moet staan als je een paspoort aan wilt vragen! Dit is een voorbeeld van een ambigue zin. Dit moet je dus ook zoveel mogelijk voorkomen.

Opdracht: Bedenk zelf een ambigue zin. Kun je ook een zin bedenken die je niet op twee, maar op drie manieren uit kunt leggen?

Het leesproces

Lezen is een cognitief proces. Dit wil zeggen dat het zich afspeelt in je hersenen. Er komen geen handelingen aan te pas (behalve dat je je ogen moet gebruiken om te lezen). Maar niet alle hersenen zijn natuurlijk hetzelfde. De één vindt lezen makkelijker dan de ander, de een vindt geschiedenis leuker en de ander wiskunde. Dit komt door je persoonlijkheid en door dingen uit je omgeving. Misschien weten je ouders je veel over tornado's, en ben jij daardoor ook fan van tornado's. Of misschien heb je een hekel aan honden, omdat je vroeger eens gebeten bent.

Omdat lezers zo verschillen is het heel moeilijk om iets te schrijven wat voor iedereen leuk is. De kunst is om een tekst zo te schrijven dat zoveel mogelijk mensen hem leuk, interessant en informatief vinden.

Niet alleen de lezers verschillen, maar ook de doelen van teksten. Denk maar aan de functies die we in les 1 bespraken: niet elke website heeft dezelfde functie. Teksten op websites hebben vaak als doel om informatie te geven, instructies te geven en te overtuigen. Er staan bijvoorbeeld geen leuke leesboeken online. Het nadeel van informatieve teksten is dat ze niet altijd leuk zijn om te lezen, maar enkel noodzakelijk. Dit zorgt ervoor dat mensen snel willen en lang niet alles lezen wat er staat. Zo mis je soms belangrijke informatie. Kijk maar naar het volgende voorbeeld:

<u>2008-2009 Rooster voor periode 3</u>					
Klas 1 VWO	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
1e uur	Nederlands	Frans			Scheikunde
2e uur	Geschiedenis	Wiskunde	Wiskunde	Wiskunde	Scheikunde
3e uur		Engels	Aardrijkskunde	Godsdienst	Engels
4e uur	Biologie	Nederlands	Latijn	Frans	Latijn
5e uur	Aardrijkskunde	Nederlands	Biologie	Engels	Latijn
6e uur	Frans	Gym	Geschiedenis	Tekenen	Gym
7e uur	Muziek		Godsdienst	Tekenen	Gym

Maandag 5 januari beginnen de lessen om 10.00 uur!

Het rooster voor de klas is hetzelfde als altijd, maar er staat onder dat de eerste maandag na de kerstvakantie alle lessen om 10.00 uur beginnen, in plaats van om 08.20 uur. Als je altijd online je rooster bekijkt, kijk je misschien alleen naar de tabel en niet meer naar wat er onder staat. Zo mis je belangrijke informatie!

Opdracht: Ben je zelf wel eens in een situatie beland waarin je merkte dat je belangrijke informatie gemist had? Schrijf dit op. Zet er ook bij hoe je zo iets kunt voorkomen.

De schrijver moet er dus voor zorgen dat nieuwe of belangrijke informatie opvalt. Verder moet hij er voor zorgen dat de informatie leuk blijft en dat het niet saai is om te lezen. Dat is lastig, want een stukje over hoe je een paspoort aan moet vragen is eigenlijk nooit 'leuk' om te lezen. Je kunt er nu eenmaal niet een heel verhaal omheen verzinnen want het moet wel professioneel zijn. Bovendien hebben we net geconstateerd dat de tekst ook niet te lang moet worden.

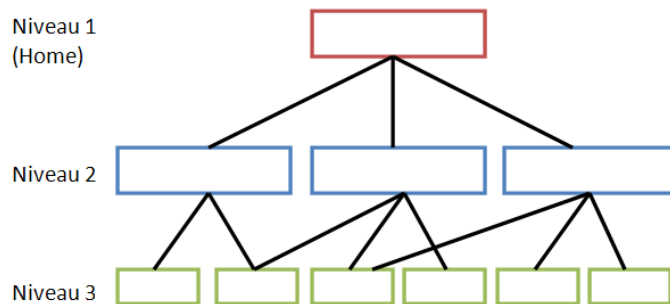
Hoe je hiervoor moet zorgen verschilt per keer, per stukje moet je bekijken hoe je het aantrekkelijk maakt en tegelijkertijd de aandacht vestigt op belangrijke informatie.

Diepte en breedte

Om een goede, overzichtelijke indeling van de website te kunnen maken, moet je rekening houden met de *diepte- en breedtestructuur*. De dieptestructuur geeft weer hoe 'diep' je kunt gaan in een website om tot je doel te komen. Tien keer klikken is dus heel diep, drie keer al een stuk minder. De breedtestructuur geeft aan hoeveel pagina's er naast elkaar bestaan, dus hoeveel keuzemogelijkheden je hebt op elke pagina. Op de volgende bladzijde zie je een schematische weergave van een diepte- en breedtestructuur.

Niveau 1 is de homepage. Vanaf daar kun je naar de verschillende websites. Vanaf die drie pagina's kun je vervolgens weer naar zes andere doorklikken. De *dieptestructuur* van de website is nu drie. De *breedtestructuur* is zes. Een gebruiker kan dus maximaal drie keer doorklikken voor hij weer terug moet om ergens anders heen te gaan. Verder zijn er maximaal zes mogelijkheden per pagina om door te klikken. Dit is een voorbeeld van een goede structuur. Een gebruiker is binnen drie stappen waar hij zijn moet en heeft maar zes keuzes tegelijk.

Je moet bij de opbouw van een website altijd goed kijken naar het aantal links in de diepte en in de breedte. Drie keer in de diepte, maar vijftig keer in de breedte is bijvoorbeeld geen goede verhouding. Dan moet je er misschien voor kiezen om vaker de diepte in te gaan en minder vaak de breedte. Of andersom, als je twintig keer door kan klikken in de diepte en maar twee keer in de breedte.

Opdracht: Bedenk bij onderstaande voorbeelden eens hoe diep de dieptestructuur is. En hoe breed de breedtestructuur? Als je het fijn vindt kun je bij elk voorbeeld een tekening maken zoals die hierboven, zodat je overzicht hebt.

- Een kantoorgebouw met vijf verdiepingen. Op de begane grond zijn tien kamers. Op de eerste, tweede en derde etage zijn er vijf en op zolder is één kamer.
- Een kaartenhuis met op de onderste laag vijf huisjes.
- Een boekenkast met acht planken en tussen de 25 en 35 boeken per plank